

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Bernhelmo, Abbate Hvivs Coenobii Primo; Qvi Præfuit annis XXVI.
mensibus IX. diebus XVII. & gestis illius temporis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Trithe

Oper
Histor

DE BERNHELMO, ABBATE HUIUS COENOBII PRIMO; QUI PRÆFUIT ANNIS XXVI. mensibus IX. diebus XVII. & gestis illius temporis.

ANNO igitur Dominicæ natiuitatis MCXXIII. Indictione Romanorum secunda, die mensis Iunij octauo, Bernhelmus monachus sancti Albani prope Moguntiam, huc missus cum alijs, primus huius monasterij abbas institutus est, tam electione fratrum, quam iussione Adelberti archiepiscopi Moguntini, qui ab eodem ordinatus, præfuit annis XXVI. mensibus IX. diebus XVII. Fuit autem Moguntia ordinatus in monasterio sancti Albani, astantibus sibi quatuor abbatibus, videlicet sancti Albani, sancti Iacobi, sancti Disipodi, & sancti Ferrucij in Blidenstat, cum alijs multis, tam de clero quam de populo. Anno prænotato in natiuitate sancti Iohannis Baptistæ. Bernhelmus iste noster abbas primus, ex comitatu Sponheimensi fuit oriundus, honestis parentibus procreatus, cuius pater nomine Eberhardus, Stephano comiti de Sponheim, pluribus annis strenue militauit. Mater vero nomine Hiltrudis, mulier Christo deuota existit, quorum habitatio in vico Sponheimensi sub castello fuit. Igitur Bernhelmus puer ingenio promptus & docilis imbuendus literis ad scholas mittitur, & præceptores assequutus bonos, non solum in scripturarum scientia probe instituitur, sed moribus etiam optimis decoratur. In utroque valde profecit cum tempore & virtutibus euasit clarus, simul & eruditione: quantumque ætatis augmento progreditur, tanto amplius scientia illustratur.

Bernhelmus fit monachus S. Albani.

Post hæc in uero diuino monasterio sancti martyris Albani prope Moguntiam ingreditur, & comendata deposita, monachum iuxta regulam ordinis proficetur. Qui cum adhuc iuuenis esset, ac studijs literarum satis idoneus, præcepto abbatis magistro scholarum institutus ad aliorum committitur, & cum ætate proficiens in omni varietate scripturarum doctissimus habebatur. Denique moribus suis tranquillus & placidus, cunctis in congregatione fuit amabilis, & nulli unquam in aliquo vel tenuit molesto. Vnde proficientibus meritis propter omnimodam scientiam scripturarum, Magister scholarum in eodem monasterio, tandem Presbyter factus, institutus est, ipsumque docendi munus, non secus scriptis quam lectiõibus quotidianis magnifice per annos decem adimpleuit. Scripsit autem imprimis de institutione puerorum librum 1. Introductorios quoque in septem liberales artes lib. 1. Contra quendam Sophistam lib. 1. Contra Simoniacos lib. 1. In Ecclesiasticen Salomonis opus edidit pulcherrimum, lib. 10. Contra Iudæos lib. 1. Et alia nonnulla quæ in obliuionem perduxit negligentia.

Bernhelmi lucubratiõnes.

Bertholdus Prior.

Hoc ipso anno Bertholdus monachus, hic primus Prior instituitur, homo doctus & religiosissimus, qui edidit Commentaria in Euangelium Marci lib. 1. In Cantica Cantorum lib. 1. De humilitate monachorum lib. 1. Sermones multos & homelias, Præfuit in Prioratu annis XIII. & multa bona fecit.

Adelbero fit Cellarius.

Eodem anno maior Cellarius institutus est Adelbero, monachus quondam vnus de primis huc missis, vir bonus ac religiose conuersationis, in rebus temporalibus ordinandis disponendisque sagax & multum expertus, qui pluribus annis officium sibi commissum strenue gubernauit. Cæpit autem illi o fama bonæ ac religiose conuersationis fratrum circumquaque diffundi, & in notitiam omnium vicinorum paulatim denotare. Vnde cum nouella plantatio necdum satis abunde videretur pro sustentatione monachorum prouisa, multi tam nobiles quam ignobiles propter opinionem bonæ famæ, & sanctæ conuersationis fratrum hic Deo seruentium, multas elemosynas & beneficia donare cœperunt.

Monasteriũ in Ballenstæt fundatur. Hodie Rundenham.

Hoc ipso anno monasteriorum in Ballenstæt nostri ordinis, per Ottonem eiusdem loci comitem fundatum est in Saxonia, & satis honorifice ab eo dotatum.

Obijt etiam Bruno archiepiscopus Treuerensis, qui monasterium in Odenheim nostri ordinis fundauit in diocesi Spirensi, quod multis prædijs & possessionibus dotauit.

Magnæ quoque molis grando IX. calend. Augusti cecidit. Et III. Idus Augusti eclipsis fuit.

MCXXV.

Ecclesia S. Georgij in Dalen consecratur.

Anno MCXXV. Bernhelmi abbatis secundo, XIII. calend. Septembris consecrata fuit Ecclesia villæ Dalen, in honorẽ S. Georgij martyris, per Brunonẽ Argentinensẽ Episcopũ, rogatu Adelberti archiepiscopi Moguntini, ad instantiã ipsius Bernhelmi abbatis, & Megenhardi

genhardi comitis. Villa autem prænominata Dalen non procul à monasterio inter orientem & septentrionem posita in planicie ad montis radices, qui lingua vulgari Gauvvelberg nuncupatur. Antiquissima fuit eo tempore ecclesia parochialis & longe antequam Sponheim & Bockenavy essent constituta. In hac fuit eo tempore ecclesia parochialis, quæ nimia fuerat vetustate collapsa: vnde comes Megenhardus eam de nouo instaurauit, & per Brunonem episcopum præfatum à sua ecclesia Argentinensi tunc per violentiam Imperatoris expulsum, consecrari fecit: quam Capellam esse voluit, & Parochiam in eo loco, vbi nunc, circa monasterium, consentiente Adelberto archiepiscopo sæpe dicto, translocauit. Porro Capellam in Dalen cum villa, arvis, vineis, patris, agris & cæteris possessionibus abbatis Bernhelmo & eius monasterio in perpetuum donauit, Parochialis ecclesiæ collationem abbati assignauit.

Hodie Gauvvelberg vel Gauvvelberg.

Parochialis ecclesia in Dalen sit Capella.

Eodem quoque anno & dicidem Bruno episcopus altare ante chorū huius ecclesiæ monasterij consecravit, in honorem sanctæ & vnicæ crucis Domini nostri Iesu Christi, ad instantiam Bernhelmi abbatis.

Altare S. crucis consecratur.

Hoc ipso quoque anno Bernhelmus abbas, Mechtilden sororem suam apud sanctum Albanum pro Dei amore inclusam, de consensu archiepiscopi Adelberti & Volberti abbatis eiusdem loci inde transfudit, & in cellam nouam quam ei circa monasterium in decliuo montis, ad plagam occidentalem (qui locus vsque in præsens dicitur Clusa) pro inclusione aptam fundauerat, collocauit. Erat autem virgo monialis deuotissima, quæ multis suo exemplo ad Christum timendum amandumque prouocatur, de qua latius erit suo loco dicendum inferius, quando obiit, sub Crafftone abbate huius loci secundo. Attulit autem secum & aliam quandam, Sophiam nomine, sanctæ conuersationis virginem, quæ & ipsa multis annis hic cum illa inclusa stans, Domino seruiuit, locum etiam post mortem eius inhabitans.

Clusa fundatur pro Mechtilda sorore Bernhelmi, & Sophia quædam.

Hic etiam temporibus comes de Lurburg monasterium nostri ordinis fundauit in finibus Treuerensis diocesis, quod Seonaugia vocatur, cui primum præfecit Hildelinum, religiosissimæ conuersationis abbatem, cui postea successit Egebertus, in scripturis tam diuinis quam secularibus eruditissimus, frater sanctæ Helzabeth monialis monasterij Schonaugiensis & Magistræ, quod præfatus abbas Hildelinus, pro Christi virginibus prope monasterium suum præfatum in campis versus meridiem construxit. Huius monasterij fundationem Adelbertus archiepiscopus Moguntinus, cognatus ipsius comitis de Lurburg ecclesiæ Moguntinæ oblatam confirmauit: sicut patet ex literis eiusdem, quæ sequuntur, & sunt tales:

Monasterij Schonauig fundatur.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Adelbertus Moguntinæ sedis archiepiscopus, Apostolicæ sedis Legatus, notum facio omnibus fidelibus in Christo tam futuris quam presentibus: quod cognatus noster de Lurenburg, monasterium Seonauig in proprio prædio fundatum, & monastica conuersationi sub constituto abbate Hildelino attitulatum, pro remedio anime sue & parentum suorum beato Martino contradidit, & cum omnibus ad ipsum pertinentibus familiis, ecclesiis, agris, vineis, cultis & incultis, syluis, pratis, piscuis, molendinis, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, viis & inuis, introitibus exitibusque, ecclesiæ Moguntinæ in perpetuam possessionem delegauit: presentem quoque priuilegio nostro ad posterorū quoque notitiam transire curauit. Quam liberā ab omni seruitio, absolutamque hanc abbatiam permanere obtinuerit. Mortuo vero loci abbate, fratres eiusdem canobii, quem inter se idoneū inuenerint, libere eligant. Si vero (quod absit) in eiusdem collegio nullus aptus inuentus fuerit, facultatem habeant in aliuo monasterio transire, quod constat eorū religioni & discipline concordare. Electus autē à nobis siue à posteris nostris inuestiatur & à proprio archiepiscopo suo consecratur: qui annuatim in festo beati Martini mundū corporale representabit super ipsum altare, in memoria & argumentū quod eius canobii de patrimonio sit beati Martini. Placuit quoque, abbati & fratribus ut die ordinationis nostræ dum uiueremus celebrare, & post obitū nostrū tam nostrum quæ successorū nostrorū archiepiscoporum anniuersarium sollempnibus obsequiis peragerent. Ipse vero comes aduocatiā de manu nostra suscepit, hoc pacto: ut quicumque successor eius, prædium de Mullere cū eius ministris, & familia tenuerit, & Dominus in castro Lurenburg fuerit, hereditarius, & legitimus aduocatus eius sit monasterij: ita tamen ut ipse sit, & non habeat facultatē secundū vel tertium aduocatum post se ordinandi. Et ut omnibus eius huius traditionis firmus & inconvulsus permaneat, presentis chirographi paginam inde conscripsimus, & sigilli nostri impressione munuimus, auctoritate omnipotentis Dei patris & filii & Spiritus sancti, & beati Petri apostolorum principis, & nostra, sub perpetuo anathemate interdicentes, ne quis contra eam venire, impetrare, demoliri, seu in aliquo incursare presumat. Quod si quis fecerit, sciat se reservari tremendo iudicio Spiritus sancti, & in extremo examine portionem habiturum cum Diabolo auiore totius iniquitatis. Testes quoque huius rei hic annotamus, quorum hæc

Copia literarum fundationis monasterij Schonauigensis.

Abbatia hac ab omni seruitio libera est.

De Aduocato monasterij Schonauigensis.

sunt nomina: Henricus maioris ecclesie & S. Victoris prepositus & alii complures. Actum dominice incarnationis anno MCXXX. Indictione octaua, regnante Lotario Imperatore. Data per manus Henrici Notarii & Prepositi in Moguntia.

Abbatia
Schnauu
fuit preposi-
tura in Li-
burna.

Et nota quod prefatum monasterium antea fuit prepositura constructa in eo loco, qui Lipron dicitur, vbi nunc parochialis ecclesia cum villula ad distantiam vnius medij milliaris, fuitque monasterio & abbati sancti Saluatoris in Scoffhausen, Constantiensis diocesis iure subiecta.

MCXXVI.

Puteum mo-
nasterii S. Vi-
ctoris
foditur.

ANNO MCXXVI. Bernhelmus abbas puteum huius monasterij qui adhuc hodie firmus perseverat, fodere & construere cepit, eumque in breui confecit. Antea enim non e-
rat aqua hic in monasterio, sed de pede montis, vbi nunc est maior piscina, non sine labore adducebatur. Sed & alia diuersa edificia inchoata consummauit, quae comes Megenhardus ex toto nondum compleuerat.

Henricus
Imperator
4. moritur,
Lotharius
succedit.

Hoc anno Henricus Imperator IIII. sed Rex v. obiit sine liberis apud Traiectum, Spirae sepultus: cui Lotharius secundus, dux Saxoniae, principum electione successit.

MCXXVII.

ANNO MCXXVII. quidam nobilis de Sponheim, cognatus Bernhelmi abbatis, vna cum vxore sua nomine luditha pro remedio anime suae huic monasterio contraxit omne patrimonium suum quod in Bockenauv & in Genzingen habuit, ecclesiam videlicet cum decimationibus & omnibus appendicibus suis, mancipijs, agris, vineis, syluis, cultis & incultis, pascuis, pratis, molendinis, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, ad altare S. Martini in hoc coenobio in Sponheim, coram multis testibus: sicut patet in litera Domini Adelberti senioris archiepiscopi Moguntini, qui eandem donationem confirmauit, vt sequitur:

Copia do-
nationis Bo-
ckenauu &
Gentzingen
per Vdonem
facta.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis: Ego Adelbertus Dei gratia Moguntinus archiepiscopus apostolica sedis legatus: notificamus Christi & ecclesie fidelibus tam futuris quam presentibus, quod ab-
ter quidam nobilis Vdo nomine, libertate precipuus, & vxor eius Iuditha, cum adhib. integro corpore
& animi viribus fruerentur, pro remedio anime sua ac parentum suorum, omne patrimonium suum
Buckenauv & in Genzingen, ecclesiam cum decimationibus & omnibus appendicibus suis, mancipijs,
gris, vineis, syluis, cultis & incultis, pratis, pascuis, molendinis, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus,
ad altare beati Martini canobij Sponheim, abbati & fratribus ibidem sub regula monastica con-
tibus, absque ullius refragatione, per manus aduocati, comitis Megenhardi de castro Sponheim, pacifice
tue delegauerunt. Placuit etiam supra dictis duobus, videlicet Vdoni & vxori eius quoniam in man-
cipijs quosdam praesentiores, quosdam inferiores habebat, quatenus illos quos natura indidit & sua
probitas extulerat, ministrales abbati & fratribus constituerent, nulli aduocato in eos in concedendis
sed potius inter priores & meliores ceterorum abbatum nostri episcopatus ministris, paritate & qualita-
tem omnis iustitia obtinerent. Reliqua vero familia in fiscalina iustitia permaneret, ita videlicet, vt
cto numerum censuum ad altare supra dicti canobij quotannis persolueret. Vt haec autem iraditu prima
& incommulsa permaneat, hanc chartam conscripsi fecimus, & sigilli nostri impressione signatam, hac
anathematis claua roborauimus: vt si quis peruersa machinatione (quod absit) eam de traditione auferre
uerere & euacuare presumpserit, banno nostro subiaceat, & ipsius veritatis testimonio mulctetur, & Dei
omnipotentis & S. Martini offensam se incurrisse experiatur. Huius rei testes sunt abbas Adelbertus S.
Albani, Weriboldus abbas S. Iacobi, Adelhun abbas S. Dispodi, Bernhelmus abbas praenominatae
nobis, & vniuersa congregatio, Richardus beati Martini de domo archidiaconus & alii multi. Acta
sunt autem hac VIII. calen. Ianuarij, anno Domini incarnationis MCXXVII. Indictione quinta, re-
gnante Lothario Romanorum rege Augusto, anno secundo regni eius.

Ministrales
abbatis
omnes sunt
liberi opti-
matas.

Confirmatio
donationis
Vdonis.

Hac autem solenni donatione facta coram multis testibus, abbas Bernhelmus ob-
latorum bonorum possessionem in Buckenauv & Genzingen pacifice adeptus est: ex
quibus ecclesiam in Genzingen cum decimationibus post annos cxxxviii. Petrus huius lo-
ci abbas canonicis maioris ecclesiae Moguntinae in perpetuum contulit in augmentum
praebendarum suarum, sicut dicemus cum ad ea tempora uenerimus. Curtes autem cen-
sus & reditus, quos adhuc in eadem villa possidemus, tam ex donatione praefati Vdonis,
quam ex prima fundatione comitum obtinemus. In Buckenauv autem illa curtis, quam
vulgus Praesentiae nuncupat (eo quod ad praesentiam fratrum postea fuerit deputata cum
censibus, seruitijs & optimatibus cunctis, ex hac donatione Vdonis prouenit. Alia vero
curtis, quae nuncupatur abbas, post annos ccv. Wilhelmus abbas de Buckenheim de suo
patrimonio, beato Martino & fratribus eius in praesenti coenobio tradidit, de quo etiam
suo tempore inferius dicemus.

Ecclesia in
Gentzingen
per abbatem
fuit accep-
tata.

In Bucke-
nauu curia
praesentia,
Curia ab-
batia.

Hoc

Hoc ipso anno Bernhelmus abbas, Anshelmum monachum (qui post Bertholdum Prior postea factus est) Romam misit ad sedem apostolicam, ad impetrandum à papa Honorio priuilegium apostolicæ defensionis huius monasterij Sponheimensis, qui reuersus priuilegium ab ipso papa obtinuit, cuius copia superius posita est.

Anshelmus Bicheli heimeris Romam mittitur.

M C X X V I I I .

Anno MCXXVIII. Bernhelmus abbas, anno prælationis sue, postquam omnia que pro pace fratrum videbantur oportuna, prudentissime ordinauerat, se totum ad internam contulit, & quieti & lectioni scripturarum frequentius intendit. Sciens autem preces multorum non facile posse contemni, inito cum fratribus suis consilio, multorum in circuitu monasteriorum confraternitatem impetrauit. Et primo quidem cum fratribus monasterij S. Disipodi, qui viciniore erant, societate spirituales iniit, cuius tenor sequitur & est talis.

Bernhelmus cum monasterijs multis confraternitatem contrahit.

Hæc est fraternitas societatis & familiaritatis inter fratres S. Disipodi & Sponheim certa exhibitio & stabilis confirmatio, ut cum breuis alicuius fratris de funtli vtriusq. aduenit, xxx. vigilia cum totidem missis in conuentu agantur, tertius dies septimus & vicesimus festiue celebretur, videlicet tribus luminibus ante altare manibus accensis & cõclangentibus omnibus, seruis. Ad missas pro defunctis infra xxx. dies tractus, de profundis, canatur. Post matutinas Psalmus, Verba mea, per eosdẽ triginta dies cum alijs consuetis recietur. Commendatio post capitulum per idẽ tempus frequentetur. Quatuor presbyterorum decem missas canter, literati tria psalteria, hoc nescientes ecccl. Pater noster ruminenti. Nomina defunctorum fratrum in regula hic illic, cõscribantur, & annuersarij dies cum vigilia, missa & signorum compulsatione concludantur. Fratres vtrobiq. aduenientes capitulum aduent, nec id nisi cum licentia dimittunt.

Fraternitas cum fratribus S. Disipodi.

Suffragia quatuor ista vniuersi fiebat.

Hæc fraternæ societatis gratia exhibetur per omnia fratribus de S. Iacobo, de S. Albano Moguntia, quia ex illorum religionis radice hæc duo claustra noscuntur pullulasse. Excipitur quidem consuetudo fratrum Barbatis exhibita, quorum apud illos vita non est visitata. Cum alijs quoq; multis fraternitatis societatem fratres huius cœnobij, tam sub Bernhelmo abbate, quam etiam sub alijs contraxerunt, quorum ista sunt nomina. Ad sanctum Eucharium Treueris: ad S. Martinum Treueris; ad S. Mariam ad martyres ibidem: ad S. Maximinum ibidem: In Selgenstamm: In Schonangia: In Blidentatt: in monte S. Petri Ephordia: In Bischoffsberg: In monte S. Iohannis in Rinckauia: In Hasungen: In Gerode: In Schoffhausen: In Clingemonster: In Lacu: In Morhatt: in Reuengirsburg regularium: in Winclo: in Halle: in Vernesviller: in Schlauchtera nostri ordinis: in Vravve similiter: in monte S. Ruperti monialium. S. Petri prope Creutznacht monialium, & aliorum complurium. Quam cito obitus alicuius & hic & in alijs locis in fraternitate denunciatus fuisset confederatis, mox pro eo fiebant VII. officia mortuorum, cum vigilijs & missis & insuper quilibet Presbyter vnã missam, sub sacerdotibus L. Psalmos, illiterati toties orationem dominicam legere non tardabant. Fuitq; inter eos maxima charitas, quæ (proh pudor) misere postea refriguit, nec vnquam refurgere curauit.

Fraternitas cum alijs multis contrahit.

Suffragia quæ pro his fiebant.

M C X X X .

Anno MCXXX. qui fuit VI. abbas Bernhelmi, comes de Sponheim fundator noster Megenhardus monasterium canonicorum in Schabenheim fundatum ecclesie Moguntina: in perpetuum obtulit, in manus Adelberti senioris archiepiscopi Moguntini, quam donationem idem pontifex confirmauit, ut sequitur:

Fundatio monasterij Regularium in Schabenheim.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis. Ego Adelbertus Dei misericordia archiepiscopus Moguntinus & apostolice sedis Legatus, notum facio omnibus Christi fidelibus, tam posteris quam presentibus, qualiter comes Megenhardus de Sponheim, pro remedio anime sue & uxoris sue Mechtildis, parentum suorum, monasterium quod comes Eberhardus cum domina Hadvunge matre sue, primitus fundauerat, quodq; iure hereditatis eidẽ Mechtildis uxori sue ab antecessoribus prouenerat, cum ecclesiis in villa que vocatur Schabenheim cum vniuersis decimationibus, & nona parte dominicalium, mancipijs, villis, agris, vineis, siluis, pratis, cultis & incultis, colonos quoq; cum mansis quibusdam, & omni iustitia eorum, exceptis his quibus ministras suos in beneficium erat beato Martino contradidit. Quod factum est hac conditione, ut ibidem de omnibus supra dictis bonis, fratres secundum regulam S. Augustini degentes ordinaremus, & ne decalentes a rigore regulam & institutionem vnquam prauaricarentur, tam nos quam successores nostri diligentiissime prouideremus. Concedimus atq; confirmamus quotiescunq; eis de fratribus Pater monasterij ordinandus fuerit, is tantum quem comuni consilio & assensu, dicente spiritu sancto elegerint vnanimiter, ab episcopo inuestiatur. Si vero intra claustrum de persona non consenserint, liceat eis in nomine Domini personam assumere eiusdem professionis atq; propositi, quemcunq; magis idoneum inuenierint. Parochianus quoq; presbyter a fratribus & eorum patre de eorum collegio constituitur, ut omni remota inquietudine securam libertate, perseveret in Dei laudibus. Eadẽ etiam libertate qua cetera congregationes nostri episcopatus funguntur, præfatum monasterium & ecclesiam donauimus, ut præ-

Copia literarum fundationis.

Regulares in Schabenheim.

Parochialis ecclesia priuilegium.

res. Alium dominicam
ata per manus Henrici
onstruenda in coloco
stantiam vnus medi
scen, Constantinensis
qui adhuc hodie fic
t. Antea enim non e
ficina, non sine labo
quæ comes Megen
apud Traiectum Spi
ne succellit.
ernhelmi abbas, vna
asterio contradidit o
uit, ecclesiam videli
gris, vineis, siluis, cul
uque decuribus ad
us: sicut patet in litera
donationem confir
Moguntinus archiepiscopus
is quã presentibus quib
m adhuc integris vnus
omne patrimonium suu
adhibere suis, mancipijs
quis, aquarumq; decur
ib regula monastica vni
e castro Sponheim, quod
oru eius quoniam in uo
natura indidit & in
ato in eos in consuetud
istros, paritatem & qual
naueret, ita vniuersis, et
hæc antem vniuersa fr
mpressione signati, h
it) eam de traditione vni
in omni iudiciorum, & d
tes sunt abbas vniuersi
onus & alij multi. d
VII. In dictione quarta, re
abbas Bernhelmus ob
pacifice adeptus est: et
cxviii. Petrus huius ob
ontulit in augmentum
tus. Curies autem, con
natione præfati vniuersi
autem illa curis, quam
ea fuerit deputata, cum
is prouenit. Alia vero
as de Bichelheim delib
o tradidit, de quo etiam
Hoc

Trithem

Opera
Historia

dicare, baptizare, sepelire potestate habeat, solig, archiepiscopo subiecta sit, & de omnibus respondeat, & ad
 a seruitio nostro quam archidiaconi, quod bisextili anno persoluitur, vulgariter gulose dicitur, & in
 su eiusdem archidiaconi, libera permaneat. Inter cetera & hoc adyendum putauimus, ut quantum
 dem comes Mezenhardus vixerit, ipse aduocatus ius super eos obtineat: quo defuncto, si hereditas eius
 sorte duali heredum personis distributa fuerit, is qui preedia illa pertinentia, si castrum videlicet Dill, ad
 & usurpatiuę sed hereditario iure possederit, a nobis siue ab aliquo successorum nostrorum inuestitus, absque
 vlla contradictione aduocatus eorum existat. Huius itaque pagine seriem stabilientes sigilla nostri im-
 pressionem signauimus, precipientes & sub perpetuo anathemate omnibus interdicentes Christianis, ne
 quis contra eam venire, impetrare, siue destruere presumat, sed firma & inconuulsa permaneat omni-
 bus eius auctoritas, aut horitate omnipotentis Dei & beati Petri apostolorum principis. Acta sunt hec
 anno dominice incarnationis MCXXX. Indictione VIII. Regnante Domino Lothario glorioso Romanorum
 Rege secundo, anno eius quinto.

Abbatia
Rungauensis
fundatur.

Eodem quoque tempore prepositura montis S. Iohannis Baptista in Rungau ordinis
 diui patris nostri Benedicti, quam Ruthardus archiepiscopus Moguntinus paulo ante co-
 struens, abbati monasterij S. Albani martyris extra Moguntiam decreuit esse subiectam,
 per eius successorem Adelbertum seniore, archiepiscopum Moguntinum in abbatiam
 sublimata est, sicut patet in literis desuper confectis, ut sequitur:

Copia litem
rarum fundationis.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis. Ego Adelbertus Dei gratia Moguntini archiepiscopus
 & apostolice sedis legatus, omnibus Christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse cupio. Do-
 minum Ruthardum beate memoria antecessorem nostrum ecclesie S. Albani montem quendam in Linc-
 gauia qui vocatur Bischoffsberg, potestiu manu tradidisse, ea videlicet ratione, ut fidelium circumstan-
 que posteriorum auxilio, monastica ibidem vita institueretur religio. Cumque ex parte monasterium in
 eodem loco constructum fuisset, & ad dedicandum aliare predictum antecessor noster vocatus fuisset,
 volens laboris eorum, qui ad locum eundem excolendum manum porrexerant, particeps existere: cir-
 cumpositi nemoris aliquantam partem, usque ad aluicum qui dicitur Hunenkingen, & ita deorsum usque
 que ad locum qui dicitur Kalenberg, in septentrionali montis plaga, & in aliis tribus plagis usque ad tra-
 ralia loca, in dotem supra sacras reliquias delegauit. Insuper & censum dimidii mansi in Winkelam,
 qui ad ius episcopale pertinebant, addidit: quem eidem monasterio Ruthardus filius Regesoni & quida
 Rabodo & Damburg, ibidem reclusi, pro remedio anime contulerunt. Statutum est etiam a predicto ar-
 chiepiscopo, ut singulis annis a mercatoribus tam Moguntinis quam provincialibus nundina in natiuitate
 S. Iohannis Baptista ibi habeantur, omnemque utilitatem, qua episcopo inde provenire possit, fructum
 eiusdem loci contradidit. Praterca Richolfus comes in Rungauia, & uxor eius Claukmodis, & filius
 eorum Ludouicus, communi consensu, bona inferius descripta S. Iohanni, in cuius honore principale ali-
 re supra dicti monasterij dedicatum est, sollemniter & sine omni contradictione donauerunt: videlicet cur-
 tim que e regione montis proxima adiacet cum appendente sibi predio, vineis scilicet atque arbori-
 bus, molendino, viuario, pratis & hortis. Item vineam unam iuxta Winkelam, que vocatur Eze-
 nis, alteram in campo, tertiam iuxta curtim, quartam in Culersberg, quintam in eiusdem montis latere
 orientali, sextam ad radicem montis, iuxta aque ductum, & arabiles terre partes quatuor. Obiuerunt etiam
 filium suum & filiam in eodem loco ad seruendum Deo & S. Iohanni, quibus predicta bona iure hereditario
 prouenissent, si in seculo remansissent. Nostris itaque temporibus cum facultas eiusdem ecclesie diuina
 operante clementia excresceret, & ipsa sibi sufficiens proprium pastorem expeteret, & visum est nobis, et
 statum ipsius in melius vertere, & de adipiscenda ei libertate ageremus. Adhibito igitur nobiscum
 Henrico, maioris ecclesie preposito, & aliis quampluribus personis religiosis & sapientibus. Domini abba-
 tis S. Albani adiimus, eiusque & fratrum suorum omnium assensu & voluntate obtinimus, ut pronata
 S. Iohannis ecclesia a priori subiectione libera, deinceps liberum de eligendo sibi abbate arbitrium retineret,
 libereque & canonicè electum nobis vel successoribus nostris, baculum de manu episcopi suscipiunt & consecra-
 dum presentaret. Hac ergo a predicto Wernhero abbate & eius fratribus, concessione impetrata, postquam
 manu & potestate eorum premissam ecclesiam, abbatum, archidiaconorum, & aliarum personarum nostrarum
 consilio & approbatione absolimus, bona quedam in Lorcha predictorum fratrum & sibi, antea tributa,
 parte quoque decima in Burnheim, ab eisdem fratribus iam multis annis possessam, abbatibus & fratribus S.
 Albani, iuxta & legitima recompensatione absolute & nullo contradicente donauimus. Insuper filius Ri-
 cholfi comitis, iuxta monasterium S. Albani reclusus, de Culersberg singulis annis vitæ sue Carratam unam
 & marcã argenti donari & post ipsius obitum idem beneficium ad S. Iohannis ecclesiam referri statuit.

Donatio
Ruthardi
archiepiscopi
Moguntini.

Richolfus
comes Rungauis,
Claukmodis uxor
eius.

Comes Richolfus
frater monachus.

Abbatia
titulus de
uo argitur.

Sepulchrum
dat liberã.

Concessimus etiam ipsorum fratrum rogatu, ut quicumque fidelium ibidem baptizari aut sepeliri uoluerint, Pre-
 terea colonos predictorum fratrum in eodem monte sub eis comanentes, ea libertate donauimus, ut supra
 stitiam quam vel de capitibus suis, vel de prediorum episcoporum redditibus persolvere debent, nulli officialium
 nostrorum respondere habeat, qui potius ab omni exactione & pulsatione liberi, solum abbati placida & quiete
 serui-

seruius exhibent. Item etiam à predicto loco omnes advocatos excelsum, soliusque Archiepiscopi patrocinio cum iutandum & defendendum reliquimus. Post hac omnia competenti ordine obseruato, Abbatem eidem loco Dominum Eigelwardum solemniter consecratum, prafecimus, concedentes atque confirmantes, vt quociescunque eiusdem fratribus pater monasterii orandum fuerit, is tantum quem communi consilio & assensu, dictante Spiritu sancto unanimiter elegerint, ab archiepiscopo inuestiatur. Huius autem rei series vt stabilis & inconvulsa perseueret, paginam hanc imaginis nostre impressione signauimus. Si quis vero, quod iam legitime factum est, infringere conabitur, eum anathematis gladio, donec respiscat, percutimus. Testes sunt Wernboldus Abbas S. Iacobi, Henricus maioris ecclesie prepositus, Cuno custos & Decanus, & alii complures. Acta sunt hac anno ab incarnatione Domini M C X X X. indictione V I I I. Regnante Lothario Romanorum Rege gloriosissimo; Anno regni sui LV.

Eigelwardus primus abbas.

Testes.

Ad occidentalem ecclesie prafata S. Iohannis partem, reclusorium fuit constructum, in quo virgines Christo omnipotenti Deo in puritate mentis & corporis seruire cupientes, sub obedientia abbatis & regula S. Patris nostri Benedicti recipiantur, quae die ac nocte orationi & contemplationi vacabant, quibus Abbas loci de necessarijs in victu & amictu prouidebat: vbi & prafati Richolfi comitis Ringauensis filia, sicut in priuilegio archiepiscopi notatum est, reclusa cum alijs virginibus fuit. Verum post annos plures, sacrae moniales virgines his per ordinem succedentes, propter quietem tam earum quam & Fratrum, de monte in vallem translatae sunt, constructo eis antea monasterio, cum mansionibus necessarijs, quod Clusa vocatur vsque in praesentem diem, pro eo quod virgines ibi recluderentur.

Reclusorium monialium.

Ringauia geminata.

Circa ista quoque tempora monasterium nostri ordinis, quod Gronauv vocatur, in confinibus Treuerensis dioecesis, non procul à Schonauv (de quo iam diximus antea) per Comitem de Lurenburg fundatum est, in quo caput S. Sebastiani martyri ostenditur, quod allatum per Comitem perhibetur.

M C X X X I I I.

Anno M C X X X I I I. Bernhelmi I. X. monasterium Cisterciensis ordinis in Ringau, quod Eberbach nominatur, duobus ferme miliaribus à Moguntia distans à Adelberto seniore Archiepiscopo Moguntino constructum.

Gronauv monasterij nostri ordinis fundatur.

His etiam temporibus Bernhelmus Abbas singulari prouidentia ductus donum & curiam in Moguntia pro utilitate huius monasterij comparauit, vt si forte contingeret necessarium, pro bonorum conseruatione ea vteremur.

M C X X X V.

Anno M C X X X V. Bernhelmus abbas precibus obtinuit à Comite Megenhardo ripam circa castrum Spanheim praesulum tem, & omnem vsum piscandi, cum ipso & haeredibus eius communem, ab ipso castro deorsum, vsque ad medium iter versus Wimesheim, ita vt nullus ministerialium circumhabitantium seu quorumlibet aliorum praeter ministeriales domesticos solos comitis & abbatis in ea debeat piscari. A castro sursum vsque ad nemoris principium, vbi marehia castrensum terminatur, piscatio comitis est, & deinceps vsque ad Buggenau vterius, & deinceps consequenter vsque ad nouam Ecclesiam, piscatio abbati ex donatione Vdonis supradicti pertinet.

Piscationes monasterij nostri.

Hodie Naunkirch.

His temporibus monasterium canonicorum regularium in Franckendal, non longe à Wormacia, ab Erckenberto quodam ciue Wormatiensi, viro magnarum virtutum & operationum, sub norma diui Augustini fundatur, vbi primus praepositus fuit constitutus Bertholfus, Canonicus in Sprengersbach: quo post aliquot annos resignante ipse Erckenbertus adhuc Laicus in praepositum à fratribus electus est, & per Buggonem episcopum presbyter ordinatus. Coenobium quoque pro sacris virginibus in eodem loco construxit, quibus Richlindem quondam vxorem suam, matronam deuotissimam, in Magistram praefecit, amboque miraculis claruerunt.

Franckensthal monasterij fundatur.

M C X X X V I.

Anno M C X X X V I. Lutta virgo castissima, filia Stephani comitis de Spanheim, sororque comitis Megenhardi fundatoris nostri, xi. calend. Januarij in Domino quieuit, in monasterio S. Disibodi, iuxta maius altare versus meridiem sepulta, vbi propter celestis regni amorem cum quibusdam alijs virginibus inclusa xxi. annis Domino in arcta religione seruiuit. Fuit autem inclusa patre Stephano comite adhuc viuente, anno videlicet M C X I I. indictione v. cum alijs tribus virginibus, Hildegardi de Bickelneim, quae post obitum eius ad Bingiam transiens, ibi monasterium in monte S. Ruperti fundauit, vt suo loco dicitur. Lutta quaedam alia nobilis virgo: & altera eiusdem nominis aequae mo-

S. Hildegardis de Bickelneim.

Trithe

*Oper
Histor*

*Moniales
plures in
monte S.
Disibodi.*

nialis Christo deuotissima. Sancta autem iuxta Stephani comitis filia, Magistra Christi virginum in praefato monte S. Disibodi fuit, quarum numerus sub ea valde augmentatus est, multique nobiles in circuitu filias suas sub eius magisterio Domino nostro Iesu Christo ad seruendum obtulerunt, quae omnes sub regula S. Patris nostri Benedicti & obedientia abbatis militabant, reclusae seorsim in arcta & bene murata custodia, ad quas praeter abbatem nulli virorum patebat accessus. Fuit enim ista consuetudo pene in omnibus nostris & regularium tunc celeberrima Christi monasterijs, vt quanto viris essent viciniore, tanto facilius eorum vigilantia moniales ab antiqui hostis insidijs tuerentur. Sic fuit in praefato monasterio S. Disibodi; sic in monasterio S. Iohannis in Ringauia, sic in Schonau, sic apud S. Albanum, sic apud S. Iacobum, sic in Hirsau sub abbate S. Wilhelmo: si-

*Antiquitas
iuxta mo-
nasteria Si-
rorum etiam
moniales
fuerunt.
Exempla.*

*Disibodi
S. Iohannis
S. Iacobum*

*Inclusorium
monialium
hic fuit iux-
ta monaste-
rium Spon-
heimense.*

*Causa cur
abrogata
sint monia-
lium reclusio
iuxta
monasteria
S. Iacobum.
Clausura Si-
rorum vnde
dicatur,
Iuxta mira-
cula.
Glans flu-
uius.
S. Hilgar-
da si Ma-
gistra Sero-
rum.*

militer in Franckendal. Nonne circa monasterium Limpurg tria ordinis nostri cenobia facere monialibus constituta, videlicet Sebach, Hausen, & Schonfeld, quorum primum adhuc viget, sanctis virginibus aptum, reliqua duo desolata sunt. Et apud monasterium S. Martini Treueris, iuxta muros, supra litus Mosella, versus Aquilonem coenobium fuit S. Symphoriani, in quo multa nostri ordinis moniales sanctissima claruerunt, cuius nullum hodie apparet vestigium praeter vnam columnam solam, qua ecclesia quondam fuit sustentata. Et Bernhelmus primus huius loci abbas supradictus in pede montis decliu ad occidentalem huius monasterij plagam, coenobium paruum construxit, (sicut iam praediximus) in quo Mechthilden sororem suam, apud S. Albanum prius inclusam, propter amorem vitae coelestis, cum alia quadam Sophia nomine reclusit. Fueruntque in eodem reclusorio multis annis sibi inuicem succedentes virgines complures, sanctae atque deuotissima, quarum nomina scripta in caelo non dubitamus. Verum posteaquam moniales propter locorum coherentiam, viris in laqueum & in scandalum esse ceperunt, & vtrinq; non spiritu (vt ante) sed carne ambularent, pene omnia coenobia monialium viris conuiguae; aut monasterijs virorum prouidentia episcoporum incorporata, monialibus efficientibus, vel etiam pulsis, videmus vt ex incuria seu qualibet alia occasione totaliter sint destructa. Nam hodie apud nos praeter nomen loci, quod Clausa ab inclusione virginum olim ibidem habitantium appellatur, nullum coenobij aut structurae vestigium cenitur. Sed ad historiam reuertamur. Sanctaigitur Christi virgo, de qua diximus, iuxta multis in hac vita miraculis claruit: aquam inter cetera murauit in vinum, & liquidas Glan fluminis vndas sicco pede compluries pertransiuit, vnde non sine magna opinione sanctitatis ex hoc mundo transiit ad caelum, cuius vita & conuersatio sanctissima satis diligenter conscripta habetur. Post cuius mortem S. virgo Hildegardis Magistra sororum constituta est, sub Cunone praefati coenobij abbate: quae paucis annis euolutis, cum vniuersa sororum congregatione, permisso abbatis, transiit ad Bingen, diuina reuelatione praemonita, ibique coenobium, quod hodie manet, in monte S. confessoris Ruperi pro se & sororibus suis ex fidelium eleemosynis construxit.

MCXXXVII.

*Bertholdus
Prior & mo-
nasterij*

Anno MCXXXVII. Anno Bernhelmi Abbatis XIII. Bertholdus prior huius monasterij obiit 12. calend. Iulij, vir per omnia religiosissimus, & diuinarum scripturarum cultor & amator praecipuus, cui nihil vnquam dulcius fuit, quam aut scribere libros, aut legere. Tam vero in diuino cultu sedulus fuit, vt primus esset semper in choro, & vltimus post omnes egrederetur. Nemo illum vnquam vidit ociosum, nemo tristem aut dissolutum: semper enim aliquid boni faciebat, aut legit, aut scripsit, aut certe orationi vacabat. Tunc frequens in oratione fuit, vt nihil eum aliud quam orationem potuisse cogitare putaret: rursusque tam feruens in lectione scripturarum & opere manuali, vt nihil minus quam orationem amare videretur. Huic in prioratu successit Anshelmus, quondam monachus S. Iacobi Moguntinensis, qui inter primos 12. huc missus fuit, vir bonus, mitis, dulcis & mansuetus, de militari genere natus in Biekelnheim, praefuitque in officio prioratus annos XLIII. sub tribus abbatibus, Bernhelmo, Craffone & Adelgero, sub cuius directione multum profecit disciplina regularis, merito virtutum & numero personarum. Vestigijs quoque praedecessoris sui fideliter inherens Bibliothecam huius coenobij, per tempus officij sui non modicum ampliavit. Magnum enim circa haec tempora monachis huius coenobij & S. Disibodi studium fuit scripturarum, & libros sacrae lectionis cum omni alacritate scribebant.

*Anshelmus
fuit secundus
Prior.*

*Adelbertus
senior archi-
episcopus
Moguntinus
mortuus*

Hoc anno Adelbertus senior archiepiscopus Moguntinensis 19. cal. Iulij moritur, & in monasterio Erbacensi, quod ipse fundauerat, sepelitur. Cui Adelbertus iunior, nepos eius, praepositus Erphordensis succedens, praefuit annis quatuor, cuius pauca memorabilia leguntur gesta, propter pontificatus sui breuitatem.

*Adelbertus
iunior suc-
cedit.*

Hoc anno Adelbertus senior archiepiscopus Moguntinensis 19. cal. Iulij moritur, & in monasterio Erbacensi, quod ipse fundauerat, sepelitur. Cui Adelbertus iunior, nepos eius, praepositus Erphordensis succedens, praefuit annis quatuor, cuius pauca memorabilia leguntur gesta, propter pontificatus sui breuitatem.

His temporibus monasterium sanctimonialium in Lobensfeld ordinis nostri, Wormaciensis diocesis in pago qui dicitur Kreichavv, duobus ferme ab Heidelberga miliari- bus, fundatum est, sub Buggone Wormaciensi venerabili episcopo.

Lobensfeld fundatur.

Eodem quoque tempore comes de Liningen fundavit monasterium S. Petri Dumetense, vulgariter Hugen, in eadem Wormaciensi parochia; cuius ecclesiam supradictus episcopus Buggo consecrauit, & fratres canonicos sub regula diui Augustini ibidem instituit, quibus Hartungum, virum valde venerabilem, in primum patrem & prepositum praefecit. Consecratio autem huiusmodi facta est anno Dominicae incarnationis MCXXI. in festo S. Petri, quod appellatur ad vincula.

Heyna fundatur.

10 Hoc ipso anno Moguntia crematur cum maiori monasterio: Spira quoque & Gos- laria vno eodemque die pro maiori parte incendio perierunt.

Moguntia crematur.

Lotharius quoque Imperator obiit in Bauaria, pridie nonas Decembris. Iste Imperator Lotharius monasterium nostri ordinis in Saxonia fundavit, quod Lutera Regalis scti Konigslutern dicitur, vbi translatis monialibus ad alium locum, abbatem, & monachos constituit, & mortuus in eodem sepultus est. Cui Conradus tertius succedens annis 14 imperavit.

Lotharius Imperator fundator Lutera Regalis in Saxonia moritur.

Hoc anno in nocte Parasceues, corpus S. Disibodi sub abbate Cunone de veteri monasterio, vbi quondam per Willigisum Archiepiscopum in altari positum fuerat, ad nouum monasterium, quod Ruthardus Archiepiscopus & post eum Adelbertus senior in monte, vbi nunc est, construxerant, cum maxima deuotione translatum est, & post maius altare in nouo sarcophago marmoreo honorifice collatum. Huic translationi Bernhel- mus abbas cum tota huius coenobij congregatione interfuit, & sepulchram eiusdem S. pontificis impetrauit.

Cunradus Imperator. Corpus S. Disibodi transferitur.

MCXL.

Anno MCXL Bernhelmus abbas, cum Adelberto iuniore archiepiscopo Moguntino, & Gotfrido comite de Sponheim filio Megenhardi Romam perrexit, & a papa Innocentio multas & preciosas reliquias per praefati archiepiscopi preces obtinuit: inter quas erat dens vni S. Apostoli Pauli. Itē de capite S. Hippolyti martyris: de capillis quoque S. Apostoli Petri: de ligno S. crucis: de camisia S. patris nostri Benedicti abbatis, de cruce S. Andreae Apostoli, Mariae Magdalenae, & Mariae Aegyptiacae, cum alijs multis.

30 Hoc anno Embrycho episcopus Herbipolensis in suburbio eiusdem ciuitatis, monasterium S. Iacobi Apostoli, pro receptione Scotorum nostri ordinis fundavit: & Macarium virum sanctum, natione Scotum, primum abbatem nominauit & instituit, qui inter caetera sanctitatis suae miracula (sicut idem episcopus in litera foundationis perhibet) cum amore caelestis regni abstineret a vino, nec aliud in mensa quod biberet haberet, coram multis vinum appositum in aquam mutauit, & bibit.

Coenobium Scotorum Herbipolis nostri ordinis fundatur. Miraculum Macarii.

Hoc anno S. Otto episcopus Bambergensis ex monacho nostri ordinis, prid. calend. Octobris moritur, & in ecclesia montis monachorum ibidem, vbi ante Episcopatum monachus fuerat, sepelitur. Hic monasterium Vraun Herbipolensis diocesis nostri ordinis construxit, in quo primum abbatem ordinauit Egardum, virum religiosum atque doctissimum, qui multa pulchrae lectionis opuscula composuit, iacetque in eiusdem ecclesiae medio sepultus, non sine opinione sanctitatis. Alia quoque nonnulla monasteria de nouo fundavit, & plura nimia vetustate collapsa magnifice instaurauit, quorum nomina memoriae non occurrunt. Coenobium vero praedictum Vraugense in honore S. Laurentij martyris consecratum est, & satis magnifice ab eo dotatum.

Otto episcopus Bambergensis moritur. Vraun monasterium fundatur.

His quoque temporibus Buggo Wormaciensis episcopus, non longe ab Heidelberga monasterium Cisterciensis ordinis fundavit, quod Schonau dicitur, in quo abbatem & conuentum de Claraualle a S. Bernhardo impetrauit.

Schonau monasterium fundatur.

MCXLI.

30 Anno MCXLI Bernhelmi abbatis huius monasterij xvii. Adelbertus iunior archiepiscopus Moguntinus, 12. calend. Augusti moritur, cui successit Marcolfus praepositus Aschaffenburgensis, praefuitque anno vno, mensibus ii.

Marcolfus archiepiscopus Moguntinus.

MCXLIII.

Anno MCXLIII Bernhelmus abbas duo corpora de collegio vndecim millium virginum & martyrum, per interuentum Megenhardi comitis, ab Arnolde archiepiscopo Colonensi impetrauit, quae cum ingenti honore accipiens, huc ad monasterium portauit, & in duobus scrinis ligneis deauratis collocauit: capita vero contracta fuerunt, sed singulae partes cum suo corpore dispositae.

Duo corpora sanctorum huc portantur.

Trithe

Oper
Histor

*Henricus fit
archiepiscopus
Moguntinus.*

Eodem anno Marcolfus Archiepiscopus Moguntinus idibus Julij obiit, cui Henricus maioris ecclesie Præpositus successit, & præfuit annis 10. mensibus VIII.

*Monachi S.
Maximini
expelluntur
ab archiepi-
scopo.*

Eodem anno Adelbero archiepiscopus Treuirensis Gerardum abbatem & omnes monachos S. Maximini propter inordinatam vitam eorum expulit, & alios monachos, qui secundum regulam S. Benedicti viuerent, introduxit: quibus præfecit in abbatem Sigerum virum religiosum & doctum. Sunt qui dicunt cum hoc non amore discipline regularis fecisse, sed propter auaritiam suam: constat enim quod multa de cœnobio S. Matthie violentè in usum suum diripuit, ipsamque abbatiam S. Maximini de manu Imperatoris obtinuit; Gerardum abbatem fugauit, qui multo tempore in monte sancti Disibodi & hic cum Domino Bernhelmo & fratribus nostris exulans permansit: Quo sic fugato fratres S. Maximini, comitem Namercensem, nunc Lutzenburg, in auxilium contra episcopum vocauerunt, venditis clenodijs & ornamentis, quorum precio eum conduxerunt. Archiepiscopus autem Rudolsberg castrum eius, ipso in tus existente obsedit, qui fugiens occulte, castrum episcopo dimisit. Capto autem castello cum multis captiuis Episcopus reuertitur, Manderfcheit, Colubrium, Barlandiam & triginta comitum munitiones & castella destruxit, ipsumque Comitem venire ad gratiam coegit, vnde fratres omni auxilio destituti ab eo fuerunt expulsi.

*Archiepi-
scopus mi-
lit.*

MCXLVIII.

*S. Hildegardis funda-
trix mona-
sterii S. Ru-
perti.*

Anno MCXLVIII. Bernhelmi abbatis nostri XXIII. S. virgo Hildegardis, Magistra sponfarum Christi in monte S. Disibodi, post mortem beatæ Lutte (sicut diximus) constituta, diuinitus admonita, cum decem & octo sanctis virginibus ad Bingos transiit, & monasterium in monte, trans Naham fluuium, iuxta sepulchrum S. Ruperti Ducis & confessoris edificauit, ipsumque locum cum omnibus rebus & possessionibus, partim precio de manu Comitis Hildenheimensis, in Treuerensi parochia manentis, partim commutatione, partimque donatione comitis de Spanheim & aliorum fidelium in ius proprietatis redigens, defensionem ecclesie Moguntinæ temporibus perpetuis, Apostolico interueniente priuilegio, commendauit. Fuit autem hæc virgo sanctissima ex comitatu nostro Spanheim oriunda, in vico qui Bickelnheim dicitur, patre genita Hildeberto, Stephani Comitis nobilissimo milite, matre vero Mechthilde æque nobili & honestissima femina, quæ etiam cum ferme octo annorum esset, magisterio beatæ Lutte in monte S. Disi-

S. Hildegardis origo.

Educatio.

*Magistra-
tus & effi-
cium.
Eruclitio &
scripta Hil-
degardis per
papam con-
firmata.*

bodi imbuenda in timore Domini tradita à parentibus fuit. Mortua autem S. Lutta, ipsa Hildegardis perfectior omnibus Magistra fororum vnanimi voto constituta est, quæ tum diuino spiritu inspirata, miranda quædam scribere compulsa est, quæ ad examen summi Pontificis Eugenij, apud Treuiros tunc cum xviii. Cardinalibus existentis, per Henricum episcopum Moguntinum & S. Bernhardum Clarevallis Abbatem delata, & publice coram omnibus lecta, ab ipso summo Pontifice confirmata sunt. Verum cum multi in circuitu nobiles filias suas magisterio eius traderent, & fieret eis locus ad manendum angustus; de licentia tam summi Pontificis quam Abbatis sui, ad montem S. Ruperti (sicut diximus) cum xviii. sacris monialibus transiit, inter quas vna erat Hiltrudis, filia comitis Megenhardi, virgo sanctissimæ conuersationis, & beatæ Hildegardi multum familiaris, ob cuius intuitum Comes pater multa eidem loco beneficia impendit, de qua suo loco plenius referemus.

*Eugenius
papa Treui-
ris moratur.*

Hoc ipso anno Adelbero Treuironum archiepiscopus Eugenium Papam Treuiri vocauit, quem cum decem & octo Cardinalibus, archiepiscopis & episcopis multis, tribus mensibus cum omni eorum familia in suis expensis copiosissime tenuit & fouit.

*Profectio ad
terram san-
ctam.*

Magnus hoc anno Christianorum concursus ex omni Europa factus est ultra mare, ad recuperandum sepulchrum Domini & terram sanctam: inter quos fuerunt Conradus rex Romanorum & Ludouicus rex Franciæ, cum multis Ducibus, Comitibus, Principibus, Episcopis & Abbatibus, monachis, clericis, nobilibus & ignobilibus, qui tamen parum ad principale eorum propositum profecerunt.

MCXLIX.

*Crassus co-
mitis Spon-
heimensis fit
monachus
vna cum
sponsa sua
Clementia,
Hobiberg.*

Anno MCXLIX. Bernhelmi abbatis nostri xxv. Crassus, filius Megenhardi comitis de Spanheim, fundatoris nostri, diuino spiritu inflammatus, vanam mundi pompam & amplas diuitiarum possessiones pro Christi amore contemnens, annuente patre, sub abbate Bernhelmo monachus in præsentem cœnobio nostro Sponheimensi factus est, quod ita contigit. Clementiam, filiam Adolphi, comitis Altimontensis, * virginem pulcherrimam prudentissimamque, sibi ante paucos annos in sponsam pro futura vxore accepit, quam nimio dilexit amore: quæ cum votum virginittatis haberet, multis tandem preci-

bus ab eo licentiam Christo seruiendi in perpetua uirginitate obtinuit, parentibus amborum nescientibus: Postremo patri uotum uirginis & suum iuuenis aperuit, & ne fieret contrarius, humiliter rogauit: qui cum esset uir bonus & in Christi religione deuotissimus, facilem precibus filij dedit consensum. Itaque sponfam filij sui prafatam Clementiam uirginem, Christo deuotissime seruituram, in beata Hirminæ monasterio, quod in ciuitate Treuirensi à Dagoberto Rege Francorum quondam constructum (Horreum Dagoberti, uulgariter Oeren appellatum est) tradidit: in quo multis annis usque ad finem uitæ suæ Domino in magna deuotione, sanctitate, & puritate mentis & corporis seruiuit. Crassio autem sponsus S. uirginis ad amorem & uotum perpetuæ castitatis per eam conuersus, in presenti (sicut diximus) cœnobio monachus factus est.

10 His diebus cum S. Hildegardis, deuotissima Christi famula, in monte S. Ruperti apud Bingas cum sacris uirginibus suis, constructis (sicut diximus) habitaculis necessarijs & cœnobio moraretur, contigit sanctum Bernhardum abbatem Clareuallij, in descensu Rheni fluminis à Francordia ad Coloniam descendere, & eam, quam fama & seriptis nouerat, personaliter uisitare. Ad quam cum uenisset, post orationes consuetas & salutationis obsequia, iussit ipse uolumina, quæ ipsa Spiritu sancto inspirata conscripserat, exhibere: quibus diligenter reuisis, ultra quam dici potest admirans: ad circumstantes fertur dixisse: *Hæc scripta non sunt humanitus adinuenta, sed per Spiritum sanctum diuinitus inspirata; nec potest ea mortalis homo intelligere, nisi ad Dei similitudinem in se anima fuerit reformatus.* Ad hæc prepositus uirginum, monachus satis eruditus & deuotissimæ conuersationis respondit: *Reuerende pater, uera quidem sunt quæ dixisti, sed multi homines non solum seculares idiotæ, uerum etiam religiosi ac docti, animum famule Christi quotidianis oblocutionibus cruciant, dum hæc non diuinitus inspirata: sed aut somnia muliebria, & destructi cerebri phantasmata, aut fallaciter per Demones immissa esse confirmant.* Cui uir Dei, *Non miramur, inquit, frater charissime, si dormientes in peccatis diuinae reuelationes somnia existiment, scientes uerum quod Apostolus dixit: Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur.* Omnibus enim in peccatis superbiæ, auaritiæ, & luxuriæ quasi dormiendo iacentibus, diuinae admonitiones somnia uideri consueuerunt, quoniam si uigilarent in timore Domini, signa diuinarum reuelationum uera proculdubio agnoscerent. *Qui autem immitti hæc à Demonibus dicunt, diuinarum inspirationum occulta & mystica signa non nouerunt. Similes illis iudicandi sunt, qui Dominum & Saluatorem nostrum Iesum Christum eiecerunt in Beelzebub potestate tumidi dixerunt.* Ad S. quoque Hildegardem dixit: *Et tu, filia charissima, ne metuas opprobria hominum imperitorum, Deam protectorem cum habeas, quoniam illa sicut stipula peribunt, ueritas autem Domini manet in æternum.* Nos quoque ob Dei omnipotentis honorem dabimus operam, ut hæc tua scripta per Dominum nostrum papam legantur, sicut & illa quæ Treuirim missi sunt comprobanda. Dedit autem sancta Hildegardis uero Dei postulanti particulam reliquiarum sancti Ruperti, Ducis Binguionum & confessoris. Deinde ualedicentes sibi inuicem S. Bernardus cœptum iter continuat, ubique coruscans miraculis.

40 Hoc ipso anno Bernhelmus abbas, interuentu comitis Megenhardi fundatoris, ab Henrico Archiepiscopo Moguntino & sancta Hildegarde dextrum crus beati Ruperti confessoris & Ducis supra dicti, à genu infra usque ad pedem seu talum, cum pelle, carne, & ossibus integrum obrinuit, quod cum magna reuerentia & honore huic monasterio suo Sponheimensi aduexit.

Denique circa hæc tempora Constantinopoli à Latinis capta, Hildebertus nepos Domini Bernhelmi abbatis nostri, miles fortissimus, qui mare cum alijs Christianis transierat, rediens per Græciam, tã ab Hierosolymis, quam à Byzantio, multas sanctorum reliquias reportauit, quas omnes pene huic monasterio contulit. Nam receptas de ecclesia S. Basilii istas attulit: de S. Laurentio martyre de S. Marco & Marcellino martyribus, de Innocentibus tres particulas, de S. Basilio, de S. Iohanne Chrylostomo, & alias multas. At uero de terra sancta quas portauit istæ sunt: de sepulcro Domini: de lapide in quo stetit Dominus quando cœlos ascendit: de lapide in quo stetit Angelus, quãdo Mariæ annunciauit incarnationem: de cunabulis Domini: de ianua per quam causam Dominus post resurrectionem intrauit: de oleo S. Catharinae: de S. Stephano prothomartyre: de monte quoque Oliueti: de sepulcro sanctæ Mariæ semper uirginis: de caluarie lapide in quo Dominus crucifixus est: de petra Domini: de Golgatha lapide qui sanguine Domini tinctus est: de mensa Domini: de lecto Domini: de loco passionis Domini: commixtio quoque omnium

S. Bernhardus S. Hildegardem uisitat.

S. Bernardus scripta Hildegardem conuincit.

Crus S. Ruperti transfertur in Sponheim.

Reliquia de Ierusalem huic apportantur.

ulij obiit, cui Henricus VIII. abbatem & omnes monachos, qui in abbatem Sigerum ore disciplina regule cœnobio S. Marthie de manu Imperatoris ante sancti Disibodi & sit: Quo sic fugato auxiliium contra episcopio eum condixerunt, te obedit, qui fugatis captiuis Episcopus mitum munitiones de de fratres omni anti-

Hildegardis, Magistra (sicut diximus) conuincit ad Bingos transfuit, & S. Ruperti Ducis & cœnobio, partim precibentis, partim commedeliu in ius propriis, Apostolico iurina ex comitatu nobis Hildeberto, Stephanii & honestissima frenitrat in monte S. Dii-ua autem S. Iutta, ipsa constituta est, quæ tam quæ ad examen summi xistentis, per Henricum delata, & publice corum cum multi in circ ad manendum anguonrem S. Ruperti (sicut Hiltrudis, filia comitardi multum familiaris, endit, de qua suo loco

genium Papam Trempis & episcopis emulissime tenuit & fouit. a factus est ultra mare, uos fuerunt Catoras Comitibus, Principilibus, qui tamen parti-

us Megenhardi comitis am mundi pompam & inueniente patre, sub abeimensi factus est, quod * uirginem pulcherrimo futura uxor accepit, multis tandem precibus ab

Trithem

Opera
Historia

factorum locorum Ierofolymis; & multa alia reliquia per praefatum militem Hildebertum huic monasterio de transmarinis partibus eodem tempore allata fuerunt.

Henricus quoque de Vlmena miles, in Treuirensi dioecesi natus, Constantinopoli expugnata eodem tempore inter alias reliquias sanctorum, magnam particulam sancti crucis deportauit, qua in tres partes diuisa vnam monasterio sancti Marthiae iuxta Treuirim, aliam caenobio cuidam monialium ordinis sancti Augustini (quod Stuba dicitur) in eadem dioecesi Treuirum; & tertiam monasterio sancti Pantaleonis in Colonia, cum capite eiusdem S. martyris tradidit; caeterasque reliquias ad Lacum aliasque ecclesias distribuit.

MCLII.

*Vdo nobilis
fit monachus.*

Vdo vir nobilis de Sponheim, qui huic monasterio solennem illam super bonis Bugenau & in Gentzigen donationem, ante **XXIII.** annos coram Adelberto seniore archiepiscopo Moguntino, & alijs compluribus fecerat, Iudith vxore mortua, ad conuersionem venit in senio suo; & hoc anno sub domino Bernhelmo in hoc nostro caenobio monachus factus est, qui per annos tres in magna deuotione viuens, tandem sub Crafftone primo, v. l. idus Iunij in Domino quieuit, vir mansuetus & deuotissimus.

*Bernhelmus
abbas moritur.*

Hoc anno Bernhelmus abbas, senio & labore grauatus plus solito infirmari cepit, qui dum diem mortis appropinquare sibi sentiret, sumptis Sacramentis ecclesiasticis cum summa deuotione, ordinatisque rebus monasterij prudentissime, non sine tristitia fratrum, quorum iam numerus vltra **xx.** ascenderat, vt v. l. calendas Aprilis ad Dominum praescripto anno migravit, anno pastoralis officij **xxvii.** nondum completo, etatis vero **LXXIII.** sepultus cum magno honore, multisque lacrymis fratrum in medio Chori, vir aeterna memoria dignus, Deo & hominibus dilectus; qui gregem sibi commissum in omni religione & sanctitate verbo & exemplo quam optime instituit, & multos ab iniquitate ad semitam iustitiae ac rectitudinis vitae conuertit.

DE CRAFFTONE PRIMO, HUIUS MONASTERII SECVNDO abbate, qui praefuit annis 24. mensibus duobus, diebus quinque, feliciter.

Craffto eligitur abbas.

A N N O Domini supra notato **MCLII.** indictione quarta decima, domino Bernhelmo primo huius monasterij abbate mortuo, (sicut dictum est) atque sepulto; eodem die, videlicet 6. calen. April. fratres in vnum conuenientes vnanimiter, nullo penitus contradicente, in abbatem elegerunt Dominum Crafftonem, huius caenobij monachum (de quo supra diximus) filium Megenhardi comitis de Spanheim, in ordine adhuc nouellum, sed maturum, religiosum atque prudentem, qui huic monasterio multa bona fecit, non minus humilitate quam nobilitate sanguinis venerabilem. Electus autem inuitus consensit, malens pro Dei amore abiectus habitare monachus inter monachos, quam honoribus huius seculi periclitari. Victus tamen precibus & lacrymis fratrum, diutius reluctari non potuit, sed lacrymans & indignum se proclamans consensum dedit. Posthac nonis Iunij, quae fuit dies S. Bonifacii martyris, ab Henrico archiepiscopo Moguntino cum magna solennitate & honore consecratus fuit, in maiori ecclesia Moguntinensi, abbatibus, Clero & multis de nobiliu numero astantibus. Erat sane vir magna prudentiae, competenter doctus, qui ea quae ad statum suum pertinebant optime intellexit: in timore Domini plene fundatus fuit, in conuersatione quoque cum fratribus maturus, non turbulentus, & qui omnium bonorum facile in se traxit amorem. Mansuetus enim, mitis & humilis, neminem offendere neque laedere, sed prodesse omnibus nouit. Ordinatus abbas, omni studio dignum & vtilem pastorem fratribus sibi commissis se exhibere curauit, & eos in omni religione & humilitate semper verbo & exemplo praecessit. Praefuit huic monasterio vtiliter & strenue annis **23.** mensibus duobus & diebus **5.** sicut per ordinem dicemus.

Craffto confirmatur.

MCLIII.

*Caput S. Irminae
in Spoheim.*

Hoc anno Adelbero Treuirorum archiepiscopus moritur, cui successit Hillinus, maior ecclesiae Decanus, annis **xviii.** ab hoc archiepiscopo Hillino, Craffto secundus huius monasterij abbas (de quo dictum est) multis precibus impetrauit caput S. Irminae virginis, filiae quondam Dagoberti Regis Francorum, quae fuit prima abbatissa monasterij in horreo Treuirensi; quae ipsa cooperante S. Willibrordo episcopo fundamētis de nouo fundauerat, cuius festum in vigilia natiuitatis Dominicae agitur. Hoc sacratissimum caput ab ipso Archiepiscopo & congregatione praefati loci vniuersa, tam intuitu precum suarum, quam